

förändring. Vad det handlar om är kanske snarare omprioriteringar än ökade resurser.

För det tredje, hälso- och sjukvård. Här skall det satsas mer pengar för att minska köer och höja kvaliteten.

För det fjärde, det sociala området. De sämst ställda behandlas inte värdigt. Här ska såväl ökade ekonomiska resurser som bättre bemötande mot den enskilde prioriteras.

För det femte, barnfamiljerna. Det måste säkras en mindre stressig vardag så att barn och föräldrar får mer tid tillsammans. Barnen ska bemötas med respekt.

I boken ges också olika konkreta förslag till förändringar inom välfärden. Generellt kan man säga att det handlar om att vara lojal mot målen och individen istället för mot de offentliga systemen.

Inte minst för att komma tillrätta

med arbetslösheten har författarna olika förslag. På samma sätt som i Sverige har man i Danmark barnbidrag. Detta vill författarna ersätta med ett klippkort med arbetstimmar som barnfamiljen kan nyttja för att exempelvis städa, handla och hämta barnen. För en familj med barn under 6 år skulle det handla om 5,5 timmar per vecka. Med detta menar man att barnfamiljerna skulle få mer lugn i sina liv och inte minst att fler skulle få jobb istället för att gå arbetslösa och uppbära bidrag.

Mycket att lära av danskarna

Hjälpen till de arbetslösa måste handla om aktivitet istället för passiva bidrag. Modellen man föreslår går ut på att arbetslösa ska ges plats på företag och i offentlig sektor. Akassan följer med under en tidsbegränsad period. Den arbetslöse får

in en fot på arbetsmarknaden där riktiga jobb utförs och nyttigheter produceras. Detta förslag är mycket kontroversiellt i den danska debatten där hittills alla förslag i denna riktning stoppats. Författarna hävdar dock att ingen logiskt tänkande människa kan förklara hur friska och arbetsföra människor inte ska jobba och bidra till samhällsutvecklingen.

I boken finns det en hel del intressanta ideologiska markeringar som vi även i svensk socialdemokrati har anledning att lyfta till debatt. Egenmakten var ett sätt att förändra hållningen till individens ansvar och ökad frihet. Utan tvekan är det på många sätt så att det i Danmark förs en mer omprövande och förnyande debatt än i Sverige. Jag tror att vi har mycket att lära av debattörerna just i ifrågasättandet av gamla uppfattningar och system.

SVEND DAHL:

Republikanen Clinton

När Bill Clintons presidentperiod nådde halvtid i början av 1995 sågs han av många som ett redan då avslutat

kapitel i amerikansk politisk historia. Republikanerna hade i slutet av 1994 vunnit en jordskredsseger och erövrat majoriteten i såväl senaten som representanthuset, och det tack vare

ett utbrett missnöje med presidenten. Ingen trodde med andra ord att Bill Clinton skulle ha en chans att bli omvald för en andra period.

I skrivande stund, då två veckor återstår till det amerikanska presidentvalet, är läget ett annat. Ingen tror på allvar något annat än att Bill

Showdown. Av Elisabeth Drew, Simon & Schulster, 1996.

Clinton blir den förste demokratiska president sedan Franklin Roosevelt, som blir omvald för en andra period. Den stora frågan är snarare om republikanerna kommer att kunna behålla sin majoritet i kongressen. Än en gång har alltså Bill Clinton gjort skäl för sitt smeknamn "the come back kid".

Gingrich utmanövrerad

I boken *Showdown* beskriver journalisten Elisabeth Drew (bl a författare till en uppmärksam bok om Clintons första år vid makten, *On the Edge*) tiden mellan republikanernas maktövertagande efter valet i november 1994 och budgetstriden mellan presidenten och kongressen vintern 1995/96. Drews tes är att republikanernas ledare i representanthuset Newt Gingrich påbörjade sin tid som talman fast beslutet att lägga ut en ny kurs för amerikansk politik, men att han när det var dags att summera det första året inte åstadkommit annat än att öka presidentens popularitet och minska sin egen.

Visst kan det sägas vara så. Genom ett skickligt agerande har Clinton lyckats utmanövrera Gingrich och säkra sitt återval, medan Gingrich fått se sin popularitet dala. Även när det gäller genomförandet av valmanifestet "Contract with America" har de republikanska framgångarna låtit vänta på sig. Tex har viktiga punkter såsom förbud mot budgetunderskott och begränsningar av antalet mandatperioder en politiker får inneha ett

ämbete visat sig omöjliga att förverkliga.

Samtidigt framträder emellertid en annan bild av det politiska tillståndet i USA. Nämligen att republikanerna visserligen förlorade striden om opinionen, men att de däremot – trots bakslagen vad gäller valmanifestet – vann slaget om politikens innehåll.

Frågan som amerikansk politik handlar om är nämligen inte längre om staten skall krympas utan hur detta skall gå till. Ingen politiker på nationell nivå stödjer idag status quo på viktiga områden som skatter och välfärd och alla talar sig varma för behovet av en balanserad budget.

Det kanske tydligaste tecknet på denna förändring är emellertid presidenten själv. Redan direkt efter republikanernas valseger 1994 påbörjade Clinton förändringen av sig själv, genom att plocka upp viktiga republikanska valfrågor – som exempelvis skatter och moral – och göra dem till sina egna. I januari i år konstaterade Clinton i sitt stora tal till kongressen att "the era of big government is over". Tydligare än så kan knappast förvandlingen av Bill Clinton bli.

Det senaste beviset på hur Clinton förändrat sin politik i republikansk riktning är givetvis sommarens välfärdsreform, som flyttar ansvaret för stora delar av välfärdspolitiken från den federala statsmakten till delstaterna. Clinton lyckades därmed genomföra det som Ronald Reagan ville men inte klarade av.

Det finns med andra ord skäl att tala om en verklig revolution i amerikansk politik. Men frågan som infinner sig blir naturligtvis, om Clinton med opinionsmässiga framgångar som resultat anammat det republikanska budskapet, varför har

”

Frågan som amerikansk politik handlar om är nämligen inte längre om staten skall krympas utan hur detta skall gå till. Ingen politiker på nationell nivå stödjer idag status quo på viktiga områden som skatter och välfärd och alla talar sig varma för behovet av en balanserad budget.

”

det då inte gått bättre för Newt Gingrich och republikanerna?

En orsak är Gingrich själv, en annan den sittande presidentens skicklighet att hantera opinioner.

Drew tecknar ett intressant porträtt av den republikanske talmannen. Samtidigt som han i likhet med andra ledande politiker är inriktad på att åstadkomma resultat är Gingrich en idépolitiker av sällan skadat slag. Hans politiska budskap präglas av en vision om att alla kommer att få det bättre i framtiden tack vare tekniska framsteg i kombination med en minskad statsmakt. Problemet, som

blir tydligt i *Showdown*, är att detta visionära ledarskap kommit i skymundan under Gingrichs tid som talman.

Detta har lämnat utrymme för Clinton att attackera Gingrich och republikanerna för att vara kamrers-typer som enbart ser till statistik och teknikaliteter. Samtidigt som han själv kunnat framställa sig som presidenten med en positiv framtidsbild. Clinton, som visat sig vare en mästare på att ta sig ur trängda lägen, har också lyckats blåsa upp skillnaderna mellan honom själv och republikanerna till gigantiska proportioner – för att på så sätt få

kongressmajoriteten att framstå som en samling extremister, medan han själv står för ett rimligt mittenalternativ. Tydligast blev detta under budgetstriden, då såväl kongressen som Vita huset var överens om att ökningstakten för sjukvårdsutgifterna måste dämpas och att den federala budgeten måste balanseras. Däremot vill man gå olika snabbt fram. Trots att skillnaderna i sak var mycket små målade demokraterna i kongressen och Vita huset upp de republikanska förslagen som dråpslag mot de fattiga och som försök att sänka skatterna med hjälp av besparingar i sjukvården.

Bill Clinton vann utan tvivel slaget om opinionen i budgetstriden och fick republikerna att framstå i negativ dager efter att de stängt statsapparaten under några dagar, på frårvaren av en budgetöverenskommelse, och framhärdat sina besparingskrav. Men när det väl kommer till politikens innehåll kan såväl presidenten som republikanerna i kongressen vara nöjda. Faktum är ju att Clinton varit betydligt mer framgångsrik vad gäller tillbakarullandet av staten än vad Ronald Reagan någonsin var.

Så kanske är Bill Clinton ändå den bästa president republikanerna kan önska sig.

FREDRIK ERIXON:

En ny klassisk teori

Politik är inte vetenskap och vetenskap är inte politik. Dessa teser är, trots alla försök att bevisa motsatsen, tämligen etablerade och har givetvis en ganska naturlig inverkan på hur dessa olika sfärer fungerar. Trots detta finns det ingen riktigt tydlig vattendelare mellan

dem. Det gäller vetenskap i allmänhet, men samhällsvetenskap i synnerhet. Kontaktytorna finns och ömsesidiga försök att styra varandra är ett vanligt förekommande inslag i de olika sfärernas tillvaror.

Denna bild är väldigt tydlig om man tittar på den nationalekonomiska disciplinen – den själv-

utnämnda juvelkronan i samhällsvetenskapen. Ämnet titulerades inledningsvis politisk ekonomi (political economy) och det brukar i allmänhet framföras att ämnets vattenhål, resursknappheten, lägger grunden för en politiserad vetenskap. Det är därför inte onaturligt att kända ekonomer som Friedrich von Hayek, Karl Marx, John Stuart Mill och Ludvig von Mises ofta argumenterat i ideologiska- och politiska ordalag.

The Crisis of Vision in Modern Economic Thought. Av Robert Heilbroner och William Milberg, Cambridge University Press, 1995.